

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin, başvuru kararında, itiraz gerekçesi olarak aynen:

"Kolej Ayşeabla özel eğitim ve öğretim tesisleri ticaret ve sanayi Ltd. Şti. vekili Av. Dr. Metin Günday'ın 4 Haziran 1988 günü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren özel öğretim kurumları öğrenci ücretleri tesbit ve tahsil yönetmeliğinin özel öğretim kurumlarında her yıl % 10 oranında ücretsiz okutulacak öğrenci almak zorunluluğu getiren ve bu oranın % 75'inin Milli Eğitim Bakanlığınca % 25'inin Kurumca kullanılacağını düzenleyen f 12. maddenin iptali istemiyle açtığı davada, yönetmeliğin söz konusu maddesinin dayanağını oluşturması nedeniyle uygulanacak yasa maddesi olan 625 sayılı özel öğretim kurumları yasasına 3035 sayılı yasa ile eklenen Ek 4. maddenin Anayasanın 42. maddesine aykırılığına ilişkin sav'ın ciddi olup olmadığı incelendi:

Anayasanın 42. maddesinde Devletin maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapacağı kuralı yer almaktadır. Anayasamızda başarılı öğrencilerin desteklenmesi işinin bir devlet görevi olarak ele alındığı ve devletin Öz kaynakları kullanılarak gerçekleştirilmesi gerektiğinin amaçlandığı açıktır. Sözü edilen maddenin içinde yer aldığı sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler başlıklı bölümün sonunda devletin, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik dengenin, korunmasını gözeterek parasal kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceğini belirten 65. maddesi de bu görüşü hiçbir duraksamaya yer vermeyecek ölçüde ortaya koymaktadır. Kamu kurumlarının, yararlananlardan alınan gelir karşılığında yaptıkları bazı görevlerini ayrıcalık sözleşmeleri ile özel hukuk kişilerine aktarmalarına olanak varsa da herhangi bir gelir karşılığı olmaksızın, sırf yardım olarak yapılması gereken toplumsal bir devlet görevinin özel kurum ve kuruluşlara yasal görev olarak aktarılması düşünülemez.

Gerçi ücretsiz okuttukları öğrencilerin eğitim giderini, ödeme gücü olan diğer öğrenci velilerine yansıtan özel öğretim kurumlarının herhangi bir yükümlülük altında kalmayacakları ileri sürülebilirse de bir yandan Anayasa ile devlete verilen bir yardım görevinin sonuçta yine belirli kişilere aktarılmasından kaçınılmış olunamayacağı, öte yandan da diğer öğrenci velilerine yansıtılmak istenen böyle bir yükün eğitim giderlerini artırması nedeni ile öğrenci sayısının azalması ve sonuçta yine bu yükün önemli bir bölümü ile kârdan yoksunluğun eğitim kurumu üzerinde kalması doğal olduğundan bu sav da geçerli sayılamaz.

Anayasanın 42. maddesinde özel okulların bağlı olduğu esasların yasa ile düzenleneceği belirtilmiş ise de bu düzenlemenin yeterli eğitim düzeyinin; sağlık, yaşama ve eğitim koşullarının sağlanması gibi kamu ve eğitim düzeni ile doğrudan ilgili konuları kapsayacağı, eğitimle doğrudan ilgili bulunmayan eğitim yardımının bu fıkranın da kapsamı dışında olduğu açıktır.

Kaldı ki, günümüzde maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin desteklenmesi için özel öğretim kurumlarının zorlanmasına da gerek yoktur. Devlet okullarında eğitim parasız yapıldığı gibi yurdun pek çok yerinde ortaokuldan başlayarak çeşitli yabancı dilde eğitim veren çok sayıda Anadolu liselerinin maddi olanaklara bakmaksızın başarılı öğrencilerin eğitimini üstlendiği bilinmektedir. Bunun yanında bir de özel öğretim kurumlarına böyle bir yükün yüklenmesi hukukun aşırı zorlanmasından başka bir anlam taşımamaktadır. Anayasanın 42.

maddesinde sözü edilen yardımla parasız eğitim verilmesinin değil, başarılı öğrencinin öğrenimini sürdürebilmesi için geçimini sağlayacak ayrı cinsten bir yardımın amaçlandığı açıklamayı gerektirmeyecek ölçüde ortadadır. Yukarda belirtildiği gibi devlet okullarının parasız oluşu yanında Anadolu liselerinin varlığı anayasa veya yasalarla ayrıca bir parasız eğitim yardımına gereksinim bırakmamaktadır.

Diğer yandan, yasanın özel öğretim kurumlarına ücretsiz öğrenci okutmaları yükümlülüğü getiren kuralı bir an için Anayasaya uygun sayılsa bile yükümlülüğün üst sınırını % 10 olarak saptayan kuralın yükümlülüklerin dengeli, ölçülü, taşınabilir olma özelliklerine uygun bulunmadığından da Anayasaya aykırı görülmektedir. Bir yükümlülüğün Anayasaya uygun sayılması için sadece Anayasada yer alması yeterli değildir. Bu yükümlülüğün aşırıya kaçmadan adalete uygun ölçülerde kullanılması da gerekir. Anayasanın 73. maddesinde vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının amaçlanması ilkesi yer almaktadır. Bunun bir Anayasa kuralı olmasına gerek de yoktur. Bir yükümlülük söz konusu olduğunda bunun Anayasaya uygun sayılabilmesi için aşırıya kaçmadan dengeli, ılımlı akla ve toplum koşullarına uygun, taşınabilir ağırlıkta kullanılması da zorunludur. Bir yönü ile de bir ticaret işletmesi olan özel öğretim kurumlarına % 10 gibi aşırıya kaçan oranda ücretsiz öğrenci alma zorunluluğu yüklenmesi bu ilkelerle de bağdaşır görünmemektedir.

Bu nedenle 625 sayılı özel öğretim kurumları yasının ek 4. maddesinin Anayasaya aykırı olduğu kanısına varıldığından dosyadaki belgelerin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ve işin esasına ilişkin verilecek kararın Anayasa Mahkemesi kararının Resmî Gazete'de yayınlanmasına değin ertelenmesine..."; ve kararın azlık oyunda da:

"Özel Öğretim Kurumları Öğrenci'. Ücretleri Tesbit ve Tahsil Yönetmeliğinin dava konusu 12. maddesi, özel öğretim kurumlarına her öğretim /ılında kuruma devam eden öğrenci sayısının yüzde onu nisbetinde ücretsiz öğrenci okutma zorunluluğunu getirmiştir.

Anayasanın 42. maddesi, eğitim ve öğretimin, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre Devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağını, bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmayacağını, özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esasların devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenleneceğini, devletin maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapacağını hükme bağlamış ve yine Anayasanın 73. maddesinde, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlerin kanunla konulacağı, değış-irileceği veya kaldırılacağı belirtilmiştir.

Ayrıca Anayasanın sosyal ve ekonomik hakların sınırı başlıklı 65. maddesinde, devletin sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği açıklanmıştır.

Diğer taraftan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'nın 1. maddesinde, yasanın kapsamı belirtildikten sonra 2. maddesinde, özel öğretim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetimi altında olduğu, bu kurumların faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemeyecekleri, Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda eğitimin kalitesini ' yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkân verecek yatırımlar ve hizmetler yapmak üzere gelir sağlayabilecekleri belirtilmiş ve söz konusu yasaya 3035 sayılı yasa ile eklenen ek 4. maddesinde, özel öğretim kurumlarının öğrenci kapasitesinin yüzde ikisinden aşağı düşmemek üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlü oldukları, bakanlığın ücretsiz öğrenci miktarını yüzde ona kadar artırabileceği öngörülmüştür.

Anayasaya göre eğitim ve öğretim, devletin gözetim ve denetimi altında yapılmakta, asli ve sürekli görevleri arasında bulunmaktadır. Devlet özel ilk ve orta dereceli okulların açılmasına izin vermekle bu asli görevini özel öğretim kurumlarına devredebilmektedir. Özel öğretim kurumlarının, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kurulmalarının kanunla düzenlenmesi de yine anayasa gereğidir. Anayasanın 42. maddesi gereği yürürlükte bulunan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 2. maddesi, özel öğretim kurumlarının bakanlığın denetim ve gözetimi altında olduğunu belirtmek suretiyle anayasaya uygun düzenleme getirmiş ve özel öğretim kurumlarının faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemeyeceklerini belirtmek suretiyle gelir sağlarken sosyal içerikli amme hizmetinin bu kurumlar vasıtasıyla yerine getirilmesi öngörülmüş bulunmaktadır.

Devlete ait asli ve sürekli görevlerden olan eğitim ve öğretim görevi Anayasa gereği özel öğretim kurumlarına devredilebildiğine göre devletin maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapmaya yönelik yükümlülüğünün bir kısmını da bu kurumlara intikal ettirebileceğini kabul etmek gerekir.

Devletin, başarılı öğrencilere yönelik yardım görevi, Anayasa'nın vergi ödevi başlıklı 73. maddesinde öngörülen vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerine tam uymamakla beraber, 625 sayılı kanunun ek 4. maddesi ile özel öğretim kurumlarına yüzde iki ve on oranında maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrenci okutma yükümlülüğünün getirilmesinde yukarıda sözü edilen Anayasa hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Özel öğretim kurumları, 625 sayılı yasa ile getirilen sosyal görevleri nazara almak suretiyle bu tür girişimlerde bulunabileceklerdir. Bu kurumların tek amaçları kazanç sağlamak değil, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyede eğitim yapmak ve bir takım sosyal hizmetleri de yerine getirmek suretiyle gelir sağlamak durumundadırlar. Kaldıki, bu kurumların parasız öğrenci okutma yükümlülüğünü, fiyatları dolayısıyla paralı öğrencilere yansıtabilmek olanağı da vardır. Böylece açıklanan ek 4. maddeyle saptanan % 10 üst sınır oranının; yükümlülüklerin dengeli, ölçülü ve taşınabilir özelliklere uygun bulunması gerektiği kuralı ile bağdaşmadığı yolundaki çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, 625 sayılı özel öğretim kurumları kanununun ek 4. maddesinin ve bu maddeyle getirilen % 10 üst sınır uygulamasının Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali için işin, Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ilişkin çoğunluk kararına katılmıyoruz." denilmektedir."